

Advocacy Center
for **Democratic Culture**

QERSHOR 2024

**STATUSI AKTUAL I
PRAKTIKËS SË GJYQËSISË
DHE JURIDIKE NË KOSOVËN
VERIORE**

Sfidat dhe rekomandimet

www.acdc-kosovo.org

Titulli: Statusi aktual i praktikës gjyqësore dhe juridike në veri të Kosovës:
Sfidat dhe rekomandimet

© Qendra e Avokimit për Kulturën Demokratike (ACDC) Qendra Avokuese
për Kulturë Demokratike
Qershor 2024

Pikëpamjet e shprehura në këtë dokument janë vetëm ato të autorit ose
botuesit dhe dhe ekipit të kërkimit.

Qendra e Avokimit për Kulturën Demokratike
Çika Jovina 3, Mitrovicë Veriore
Email: office@acdc-kosovo.org
Faqja e internetit: www.acdc-kosovo.org
Tel: +381 (0) 64 11 77 871 | +383 (0) 44 53 98 52

Tabela e Përmbajtjes

PREZANTIMI	5
METODOLOGJIA	6
STATUSI I GJYQËSISË NË KOSOVËN VERIORE	7
PERCEPTIMI I GJYQTARËVE K/SHQIPTARË	11
ÇËSHTJE TË PAZGJIDHURA.....	11
PËRBËRJA E KOLEVE TË ANKESAVE	12
NJOHJA E VENDIMEVE TË LËSHUARA NGA GJYKATAT E BEOGRADIT NË KOSOVË.....	14
SHËRBIMET NOTARE	16
PRAKTIKA LIGJORE – PERSPEKTIVA K/SERB	18
REKOMANDIME	21
KONKLUZIONI	22

PREZANTIMI

Ky dokument ofron një pasqyrë të shkurtër të situatës komplekse në lidhje me statusin e gjyqësorit dhe praktikës ligjore në veri të Kosovës, ku dorëheqja e serbëve të Kosovës nga policia, gjyqësori dhe institucionet e tjera të Kosovës ka pasur një ndikim të rëndësishëm.

Analiza e shkurtër nuk synon të ofrojë një përmbledhje dhe vlerësim gjithëpërfshirës të çështjes, por më tepër të japë informacion konciz mbi statusin e gjyqësorit dhe praktikës së ligjit, të flamurojë disa çështje të rëndësishme që duket se janë nën radar dhe, së fundi, të sigurojë disa rekomandime për të korrigjuar sfidat dhe problemet e identifikuara.

Ky seksion i parë i hulumtimit fokusohet në gjendjen e integritimit gjyqësor në veri të Kosovës, veçanërisht pas dorëheqjes së gjyqtarëve, prokurorëve dhe personelit mbështetës serb të Kosovës. Ai gjithashtu paraqet gjetjet kryesore nga një anketë e kryer me gjyqtarë në Gjykatën Themelore të Mitrovicës, të zbatuar nga OJQ ACDC. Anketa ka treguar njohuri të paçmueshme në perceptimet dhe përvojat e gjyqtarëve shqiptarë të Kosovës lidhur me dorëheqjet e gjyqtarëve dhe stafit serb dhe ndikimin e saj në punën e gjyqësorit në veri të Kosovës.

Pjesa e dytë ofron një pasqyrë të statusit të praktikës së avokatisë dhe shërbimeve noteriale në veri të Kosovës, duke nënvizuar çështjet sfiduese që do të trajtohen nga palët relevante të interesit në Kosovë, vendor, qendror dhe ndërkombëtar. Ai gjithashtu thekson implikimet dhe pasojat e mundshme nëse nuk adresohen çështjet sfiduese, në veçanti, mungesa e noterëve serbë në veri dhe numri i pamjaftueshëm i avokatëve të licencuar.

Së fundi, pjesa e tretë e dokumentit ofron rekomandime që synojnë korrigjimin e mangësive dhe përmirësimin e situatës që do të ishte në të mirë të të gjithë banorëve në veri dhe në Kosovë në përgjithësi.

METODOLOGJIA

Metodologjia e hulumtimit ishte e shumëfishtë. Përkatësisht, përveç studimit në zyrë, OJQ ACDC ka zhvilluar intervista me gjyqtarë të Gjykatës Themelore të Mitrovicës dhe me zëvendëskryetarin e gjykatës, me qëllim të vlerësimit të progresit dhe sfidave të mbetura në funksionimin e gjyqësorit të integruar në veri të Kosovës, në vijim. dorëheqja e gjyqtarëve dhe stafit serb.

Për më tepër, OJQ ACDC monitoroi rregullisht punën e gjykatës gjatë gjithë periudhës që nga dorëheqja e gjyqtarëve, prokurorëve dhe personelit mbështetës administrativ serb. Aktivitetet e monitorimit përfshinin vizita në gjykatë, komunikim me gjyqtarët dhe stafin e administratës, si dhe takime dhe diskutime me avokatë ekspertë nga veriu i Kosovës, edhe me gjyqtarë që dhanë dorëheqje nga postet e tyre.

Së fundi, OJQ ACDC ka qenë në komunikim të rregullt me përfaqësuesit e institucioneve kompetente në veri të Kosovës dhe gjithashtu ka mbledhur informacione nga palët që kanë kërkuar shërbime nga institucionet gjyqësore si dhe nga zyrrat noteriale dhe avokatët në veri.

STATUSI I GJYQËSISË NË KOSOVËN VERIORE

Më 5 nëntor 2022, gjyqtarët, prokurorët dhe personeli administrativ/mbështetës serb dhanë dorëheqje nga pozitat e tyre në të gjitha institucionet gjyqësore në veri të Kosovës. Kjo dorëheqje masive ishte një protestë kundër dështimit të themelimit të Asociacionit/Bashkësisë së Komunave me Shumicë Serbe (ASM/ZSO) dhe shkeljeve të tjera të marrëveshjeve të Brukselit ndërmjet Beogradit dhe Prishtinës. Qendra e Paraburgimit në Mitrovicën e Veriut ishte institucioni i vetëm i paprekur nga këto dorëheqje.

Gjithsej 144 serbë u larguan nga Gjykata Themelore e Mitrovicës , duke përfshirë 25 gjyqtarë dhe 119 personel administrativ. Po ashtu, 32 K/Serbë, prej 10 prokurorë dhe 22 personel administrativ, dhanë dorëheqje nga Prokuroria Themelore në Mitrovicë. Për më tepër, pesë gjyqtarë serbë të Kosovës dhe 12 personel ndihmës nga Divizioni i Apelit në Mitrovicën e Veriut gjithashtu dhanë dorëheqje nga pozitat e tyre.

Pas komunikimit me bashkëbiseduesit nga institucionet e drejtësisë në Kosovë, ata kanë dhënë detajet në vijim për numrin e mbetur të gjyqtarëve dhe prokurorëve:

Gjykata Themelore e Mitrovicës (ushtrues detyre i kryetarit, gjyqtari Bekim Veliqi)

Asnjë (0) gjyqtar Serb dhe asnjë (0) personel Serb

Njezet e nje (21) gjyqtarë Shqiptarë, plus stafin admin/mbështetës

Mitrovica e Jugut:	11 gjyqtarë (8 civilë, 2 për kundërvajtje dhe 1 gjyqtar për të mitur).
Mitrovica e Veriut:	10 gjyqtarë penalë

Vushtrri / Vucitrn :	7 gjyqtarë
Skenderaj / Srbica :	3 gjyqtarë
Leposaviq dhe Zubin Potok :	asnjë gjyqtar.

Prokuroria Themelore e Mitrovicës (Kryeprokurori z. Ismet Ujkani)

0 gjyqtarë serbë dhe 0 staf serb

8 prokurorë shqiptarë (përfshirë kryeprokurorin), plus stafin administrues/mbështetës

4 prokurorë serbë të dërguar nga prokuroritë tjera si mbështetje

Divizioni i Apelit në Mitrovicën e Veriut

Asnjë (0) gjyqtarë serb dhe asnjë (0) personel Serb

Dy (2) gjyqtarë shqiptarë (të cilët nuk ishin ulur në Mitrovicën e Veriut, por udhëtuan nga Prishtina kur u emëruan në një kolegji të apelit). Asnjë staf administrator/mbështetës.

Gjykata Themelore e Prishtinës (Gračanica / Graçanicë) :

Tre (3) gjyqtarë Serbë plus personelin Serb

Gjykata Themelore e Ferizajt / Uroševac (Štrpce / Shtërpçë):

Tre (3) gjyqtarë serbë plus personelin Serb

Gjykata Themelore e Gjilanit / Gnjilane (Novo Brdo / Novobrdë)

Tre (3) gjyqtarë Serbë plus personelin Serb

Gjykata e Apelit (Prishtinë)

Asnjë (0) gjyqtarë Serbë të Kosovës, plus katër (4) personeli ndihmës Serb

Gjykata Supreme e Kosovës

Dy (2) gjyqtarë serbë

të gjyqësorit në rajonin e Mitrovicës , duket se situata është kthyer në periudhën nga marsi i vitit 2008 deri në përfundimin e integritimit, kur gjyqësori në rajonin e Mitrovicës funksiononte nga Vushtrria . Gjatë periudhës së përmendur, ajo ka funksionuar me kapacitet të kufizuar dhe ka proceduar kryesisht çështje urgjente për shkak të numrit të pamjaftueshëm të gjyqtarëve/prokurorëve dhe stafit, plus ambiente të papërshtatshme. Vetëkuptohet se numri i lëndëve të mbetura ishte rritur ndjeshëm gjatë asaj periudhe dhe se e njëjta mund të pritej në rrethanat aktuale.

Gjithashtu, duhet theksuar se dorëheqjet masive të gjyqtarëve serbë kanë anuluar shumë suksese në punën e Gjykatës Themelore në Mitrovicë, duke përfshirë respektimin e vazhdueshëm të Ligjit për gjuhët zyrtare në Kosovë, si dhe udhëheqjen e gjykatës në transparencë. dhe numri i gjykimeve të publikuara. Përkatësisht, Gjykata Themelore në Mitrovicë ishte një nga institucionet e pakta të Kosovës në të cilën e drejta e përdorimit të gjuhës serbe dhe alfabetit cirilik zbatohet në mënyrë të vazhdueshme, ndërsa gjykata u vlerësua disa herë nga institucionet relevante të Kosovës dhe

përfaqësuesit ndërkombëtarë për transparencën e saj. punën e saj, veçanërisht për sa i përket numrit të gjykimeve të publikuara.

Që nga nëntori i vitit 2022, gjyqtarët shqiptarë kanë pasur vështirësi në përballimin e ngarkesës së punës dhe duket se nuk ka pasur asnjë veprim për të mbuluar degët e gjykatave në Leposaviq dhe Zubin Potok .

Sipas nenit 104(2) të Kushtetutës së Kosovës, “përbërja e Gjyqësorit duhet të pasqyrojë diversitetin etnik të Kosovës”.¹ Pas dorëheqjes së gjyqtarëve serbë nga sistemi gjyqësor në veri të Kosovës në nëntor të vitit 2022, kjo ka lënë një boshllëk që ende nuk është plotësuar. Me asnjë nga gjyqtarët e dorëhequr që nuk u kthyen në pozitat e tyre dhe me sfidat e vazhdueshme me të cilat përballëshin në rekrutimin e gjyqtarëve zëvendësues serbë, duke pasur parasysh shumë faktorë (duke përfshirë grupin e kufizuar të kandidatëve), kjo ka përkeqësuar më tej numrin e lëndëve të pazgjidhura.

Në fund të këtij seksioni duhet theksuar rëndësia e qëndrimit të Këshillit Gjyqësor të Kosovës për të mos pranuar dorëheqjet e gjyqtarëve dhe personelit ndihmës serb të Kosovës, përveç në dy raste në të cilat janë shkarkuar dy gjyqtarë serbë të Kosovës. Një pozicion i tillë mundëson kthimin e gjyqtarëve dhe stafit serb, gjë që ka rëndësi të madhe për funksionimin e gjyqësorit në veri të Kosovës dhe në fund të fundit besimin e publikut në veri të Kosovës.

Së fundi, për informacion më të detajuar për gjendjen e gjyqësorit në veri të Kosovës, pas dorëheqjeve të gjyqtarëve dhe stafit serb, autorët e kësaj analize të shkurtër i referohen raportit të Misionit të OSBE-së në Kosovë, i cili jep informacion të detajuar dhe paraqet një pasqyrë të shkëlqyer të situatës dhe ndikimit që patën dorëheqjet në punën e gjyqësorit. Raporti i lartpërmendur është i disponueshëm në faqen e internetit të OSBE-së.²

¹http://old.kuvendikosoves.org/common/docs/Constitution_of_the_Republic_of_Kosovo_with_amend.I-XXV_2017.pdf

² OSCE Mission in Kosovo, i disponueshëm në <https://www.osce.org/mission-in-kosovo/562500>

PERCEPTIMI I GJYQTARËVE K/SHQIPTARË

Gjatë muajit prill, OJQ ACDC zhvilloi intervista me dhjetë gjyqtarë në Gjykatën Themelore të Mitrovicës për të identifikuar pikëpamjet e tyre mbi funksionimin e gjykatës pas dorëheqjes së gjyqtarëve dhe personelit mbështetës serb.

Shumica e gjyqtarëve deklaruan se gjykata u përball me sfida të mëdha pas dorëheqjes, kryesisht mungesa e gjyqtarëve dhe ngarkesa e shtuar e punës, por ata pretendojnë se gjykata ka qenë e mirëorganizuar dhe nuk ka pasur boshllëqe në shërbime.

Kur është fjala për kthimin e gjyqtarëve dhe personelit mbështetës të K/Serbëve, përsëri të gjithë gjyqtarët e anketuar deklaruan se prisnin që kolegët e tyre serbë të kthehen sa më shpejt që të jetë e mundur pasi kishin bashkëpunim shumë profesional dhe të frytshëm.

Të pyetur se si i shohin marrëdhëniet ndëretnike në gjykatë pas kthimit, të gjithë gjyqtarët janë përgjigjur se marrëdhëniet do të jenë të lidhura me punën dhe miqësore dhe se bashkëpunimi do të vazhdojë në mënyrë profesionale dhe kolegiale.

Së fundi, shumica e gjyqtarëve ishin të mendimit se gjykata mund të vazhdojë të funksionojë në kapacitetet e saj aktuale, por do të vazhdojë të përballet me sfida. Ata detajuan se kthimi i gjyqtarëve dhe stafit serb do të nënkuptonte rritje të efikasitetit dhe besim më të mirë të komunitetit serb në gjyqësorin e Kosovës.

ÇËSHTJE TË PAZGJIDHURA

Megjithëse integrimi i gjyqësorit, sipas vlerësimeve të shumë palëve të interesuara, përfshirë gjyqtarët/prokurorët, avokatët dhe pjesëmarrësit e

negociatave, ishte një nga sukseset më të mëdha të procesit të negociatave Beograd-Prishtinë, veçanërisht në aspektin e efikasitetit dhe bashkëpunimit ndërmjet gjyqtarëve dhe stafit nga komuniteteve të ndryshme, mbeten disa çështje të pazgjidhura. Këto çështje burojnë nga marrëveshjet e arritura dhe kanë rëndësi të madhe për realizimin e të drejtave të të gjitha komuniteteve në rajonin e Mitrovicës, veçanërisht të komuniteteve joshumicë.

PËRBËRJA E KOLEVE TË ANKESAVE

Një çështje tjetër ku Qeveria e Kosovës, si dhe institucionet kompetente në fushën e drejtësisë, u largua nga dispozitat e Marrëveshjes së Parë të 19 prillit 2013 për normalizimin e marrëdhënieve ka qenë edhe përbërja e kolegjeve të apelit për rastet që vijnë nga komunat me shumicë serbe. Përkatësisht, neni 10 i Marrëveshjes së Parë thotë si në vijim:

“Autoritetet gjyqësore do të integrohen dhe do të funksionojnë brenda kornizës ligjore të Kosovës. Gjykata e Apelit në Prishtinë do të themelojë një panel të përbërë nga shumica e gjyqtarëve të K/S që do të merret me të gjitha komunat me shumicë serbe të Kosovës.”³

Përveç kësaj, neni 11 parasheh themelimin e Divizionit të Apelit, me seli të përhershme në Mitrovicën e Veriut me shumicën e gjyqtarëve serbë. Artikulli lexon si më poshtë:

“Një divizion i kësaj Gjykate të Apelit, i përbërë nga personeli administrativ dhe gjyqtarët do të qëndrojë përgjithmonë në veri të Mitrovicës (Gjykata e Qarkut në Mitrovicë). Secili panel i divizionit të mësipërm do të përbëhet nga shumica e gjyqtarëve të K/S.

³ <http://old.kuvendikosoves.org/?cid=2,191,1057>

Gjyqtarët e duhur do të ulen në varësi të natyrës së çështjes së përfshirë.”⁴

Megjithatë, sipas bashkëbiseduesve gjyqësorë, këto dispozita janë respektuar vetëm pjesërisht në praktikë. Përkatësisht, disa lëndë që vinin nga katër komunat veriore ishin vendosur në Gjykatën e Apelit në Prishtinë, në vend të Divizionit të Apelit në Mitrovicën Veriore, edhe pse kolegjet e apelit në Prishtinë ishin të përziera dhe përfshinin gjyqtarë serbë.

Praktika ndryshoi më tej pas vitit 2019 kur Kuvendi i Kosovës miratoi Ligjin e ri për Gjykatat, i cili parashihte themelimin e Departamentit Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës, të cilit iu dhanë kompetenca ekskluzive lëndore për të gjykuar raste të caktuara, përfshirë krimet e luftës, krimi i organizuar etj. I njëjti ligj parasheh se Departamenti Special është kompetent për të gjykuar të gjitha rastet në kompetencë të Prokurorisë Speciale të Kosovës (PSRK).⁵

Që nga miratimi i ligjit të ri, Këshilli Gjyqësor i Kosovës mbajti qëndrim se dispozitat e Marrëveshjes së Parë (dhe Marrëveshjes për drejtësinë) në lidhje me përbërjen e kolegjeve të apelit në selinë kryesore në Prishtinë nuk zbatohen për lëndët në kompetencë të Departamentit Special, pasi që nuk ekzistonte në kohën kur u arrit Marrëveshja e Parë dhe u ratifikua në Kuvendin e Kosovës.

Megjithatë, duhet theksuar se Marrëveshja e Parë është ratifikuar në Kuvendin e Kosovës dhe se, sipas Kushtetutës së Kosovës, ajo ka përparësi ndaj çdo ligji në Kosovë. Përkatësisht, neni 19.2 thotë si në vijim:

“Marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara dhe normat juridikisht detyruese të së drejtës ndërkombëtare kanë epërsi ndaj ligjeve të Republikës së Kosovës”.⁶

⁴Po aty.

⁵ LIGJ PËR GJYKATAT, Neni 13.1.1, shih në <https://md.rks-gov.net/desk/inc/media/78F94611-F38A-40F5-89A0-FCC8373C9F2E.pdf>

⁶http://old.kuvendikosoves.org/common/docs/Constitution_of_the_Republic_of_Kosovo_with_amend.I-XXV_2017.pdf

Prandaj, në përputhje me Kushtetutën e Kosovës dhe parimin e njohur juridik se aktet më të larta juridike derogojnë aktet më të ulëta juridike (*lex superior derogate legi inferiori*) duhet theksuar se Ligji i ri për Gjykatat nuk ka mundur të derogojë dispozitat e Marrëveshjes së Parë por është dashur të jetë në përputhje me të, pasi që është ratifikuar nga Kuvendi i Kosovës.

Sipas informatave dhe këshillave në dispozicion nga bashkëbiseduesit gjyqësorë, kolegjet e apelit pranë Gjykatës së Apelit në Prishtinë përbëhen ekskluzivisht nga gjyqtarë shqiptarë. Kështu ndodh edhe në rastet kur partia apo të gjitha partitë vijnë nga komunat me shumicë serbe të Kosovës.

Lidhur me këtë, sipas informatave në dispozicion, në Gjykatën e Apelit nuk ka pasur asnjë gjyqtar serb K/Serb që nga fillimi i vitit 2024. Kjo situatë është për shkak të avancimit të gjyqtarëve serbë të Kosovës në pozita më të larta në Gjykatën Supreme të Kosovës dhe/ose pensionimin e gjyqtarëve. Megjithatë, mbetet e paqartë se cilat janë arsyet e mosveprimit nga ana e Këshillit Gjyqësor të Kosovës për shpalljen e konkurseve dhe emërimin e gjyqtarëve të rinj, pasi kjo është një kërkesë ligjore. Në këtë shënim, duhet theksuar se disa avokatë argumentojnë se disa vendime të marra në ankesë mund të kundërshtohen për shkak të mosrespektimit të dispozitave të aplikueshme në përbërjen e kolegjeve të ankesave në rastet që vijnë nga komunat me shumicë serbe.

Në përfundim, OJQ ACDC nënvizon rëndësinë e dialogut dhe përpjekjeve nga të gjitha palët relevante të interesit në Kosovë për të korrigjuar situatën aktuale dhe për të nxitur emërimin e gjyqtarëve të rinj serbë për të përmbushur kërkesat ligjore në lidhje me përbërjen e kolegjeve të apelit. Megjithatë, kjo do të trajtohet në seksionin e rekomandimeve.

NJOHJA E VENDIMEVE TË LËSHUARA NGA GJYKATAT E BEOGRADIT NË KOSOVË

Një pjesë tjetër e Marrëveshjes së Parë dhe Marrëveshjes për Drejtësi që nuk u zbatua në praktikë ishte ajo për njohjen e vendimeve të gjykatave të

Kosovës në drejtimin e Beogradit, të cilat ishin funksionale deri në fund të shtatorit 2017.

Përkatësisht, Aneksi 1⁷ i Marrëveshjes për Drejtësi kishte paraparë që vendimet e nxjerra nga gjykatat e Beogradit në Kosovë do të vleftësohen nëse nuk shkelin të drejtat e palëve të treta. Më tej u ra dakord që të krijohet një komision/panel që do të dilte me një metodologji për njohjen e vendimeve të tilla. Mirëpo, meqenëse nuk ishte bërë progres në vitet pas marrëveshjes, në vitin 2019, USAID-i në Kosovë mori iniciativën për formimin e një Komisioni Ad Hoc për të propozuar modusin për njohjen e vendimit të përmendur, në përputhje me Marrëveshjen.⁸ Komisioni ishte i përbërë nga përfaqësues të të dyja palëve dhe në të ishte edhe kryetari i Gjykatës Themelore të Mitrovicës në atë kohë.

Megjithatë, përkundër përpjekjeve të investuara nga USAID-i si moderator, nuk është bërë asnjë përparim pasi që të dyja palët kishin pikëpamje krejtësisht të kundërta për rrugën përpara. E gjithë përpjekja përfundoi pas dy takimeve të mbajtura dhe nuk është iniciuar më.

Në këtë shënim, OJQ ACDC thekson se një numër i konsiderueshëm i banorëve nuk kanë mundur të gëzojnë të drejtat e fituara përmes vendimeve të gjykatave të drejtuara nga Beogradi në Kosovë për shkak të dështimit të marrëveshjes për mënyrën e njohjes së këtyre vendimeve. Shumë prej tyre ende presin të gëzojnë të drejtat nga martesat, trashëgimia apo kontrata e llojeve të ndryshme. Gjithashtu, shumë banorë luftojnë që statusi i tyre civil ose martesor të rregullohet dhe njihet në Kosovë për shkak të mosnjohjes së vendimit për ndihmë.

Prandaj, është me rëndësi të madhe që kjo çështje të adresohet sapo të konsolidohet përsëri gjyqësori, dmth. kur gjyqtarët dhe prokurorët dhe stafi mbështetës serb të kthehen në pozitat e tyre. Kjo më së shumti vlen për rastet civile që nuk prekin të drejtat e palëve të treta dhe nuk do të cenonin

⁷ Aneksi nuk është i disponueshëm publikisht, por bashkëpunëtorët e OJQ-së ACDD patën mundësinë ta shikonin atë pas përfundimit të integritit gjyqësor.

⁸ Informatat e komunikuar nga bashkëbiseduesit nga institucionet e drejtësisë në veri të Kosovës dhe nga bashkëbiseduesit që ishin pjesë e bisedimeve teknike Beograd-Prishtinë për drejtësinë në Bruksel.

juridiksionin e sistemit juridik të Kosovës dhe institucioneve të tij kompetente.

SHËRBIMET NOTARE

Aktualisht nuk ka noterë serbë në veri të Kosovës. Ndonëse në vitin 2018 ishte shpallur një konkurs për bashkitë e qarkut pas integritit gjyqësor, ai më pas u anulua dhe nuk është rishpallur.

Së fundmi, Ministria e Drejtësisë ka njoftuar për emërimin e noterëve në Kosovë, duke përfshirë gjashtë pozita për komunat veriore. Ky konkurs ka qenë i hapur nga 2 deri më 17 prill dhe ka detajuar ndarjen në vijim: Mitrovica e Veriut : dy pozita, Leposaviq : dy pozita, Zveçan : një pozitë , dhe Zubin Potok /Zubin Potoku : një pozitë.

Nga burimet tona mësuam se tetë K/Serbë e kanë kaluar me sukses provimin e noterit dhe kanë të drejtë të aplikojnë për këto pozita. Megjithatë, një kandidat, ish-gjyqtar në Gjykatën Themelore të Mitrovicës, është drejt pensionimit. Burimet tona po ashtu kanë treguar se vetëm katër serbë kanë aplikuar për pozitat në dispozicion.

Një shqetësim i madh është se gjashtë pozitat e noterëve në komunat veriore mund të plotësohen nga kandidatët shqiptarë. Kandidatët serbë hezitojnë t'i pranojnë këto role për shkak të situatës aktuale pas dorëheqjeve të gjyqtarëve dhe prokurorëve serbë në veri. Kjo mund të çojë në çështje të mëtutjeshme të besimit dhe të drejtave gjuhësore, pasi noterët shqiptarë operojnë ekskluzivisht në gjuhën shqipe, edhe kur kanë të bëjnë me partitë serbe. Vlen të theksohet se në Mitrovicën e Jugut/

Mitrovicën ekzistojnë dy zyra noteriale, ku njëra është mbyllur për shkak të pensionimit të noterit. Asnjë nga noterët e mbetur nuk harton dokumente në gjuhën serbe, në vend të kësaj përdorin përkthyes të betuar nga gjykata për përkthim me gojë.

Arsyet financiare e shpjegojnë pjesërisht këtë praktikë.

Përkthyesit paguhen vetëm 10 euro për përkthim me gojë, ndërsa përkthimi i një dokumenti të plotë kushton 10 euro për faqe. Megjithatë, mund të ketë faktorë shtesë që kontribuojnë në këtë situatë.

Ligji për Noterinë e lejon një praktikë të tillë. Neni 32.1. “Të gjitha aktet e noterizuara lëshohen në gjuhën shqipe ose serbe , **varësisht nga gjuha e njohur më mirë nga noteri që e përpunon aktin.** Aktet e noterizuara mund të lëshohen edhe në gjuhë të tjera, në rastet kur noteri merr përgjegjësi personale juridike. në lidhje me njohjen e një gjuhe të tillë”.

Nga ana tjetër, **neni 32.2** thotë se:

“Në nivelin komunal ku gjuhët kanë statusin e gjuhëve zyrtare ose përdoren për qëllime zyrtare siç parashihet me ligj, palët mund të kërkojnë nga noteri që të lëshojë një kopje në gjuhën e tillë që ata dëshirojnë. Kjo kopje konsiderohet të jetë aktin e noterizuar nga paragrafi 1 i këtij neni”.

Mirëpo, nëse palët e shfrytëzojnë këtë të drejtë, duket se do të përballojnë shpenzimet e përkthimit, që mund të konsiderohet si kufizim i të drejtës së garantuar për përdorimin e gjuhës serbe para institucioneve publike në Kosovë.

Në përfundim, është e rëndësishme të nënvizohet se nevojiten përpjekje nga të gjitha palët e interesuara për të ndërlidhur me institucionet kompetente në nivel qendror, veçanërisht me Ministrinë e Drejtësisë, si dhe me liderët e komuniteteve nga veriu dhe kandidatët serbë në përpjekje për të ndërmjetësojnë zgjidhjet që i përshtaten interesave të komuniteteve në veri të Kosovës.

Në këtë shënim, duhet theksuar se në rast se noterët e sapoemëruar në veri nuk flasin dhe përdorin gjuhën serbe në punën e tyre, kjo do të krijonte kufizime të mëtejshme në të drejtat e komuniteteve joshumicë për të marrë shërbime në gjuhën e tyre. dhe do të ndikojë edhe më tej në besimin ndaj institucioneve të Kosovës.

PRAKTIKA LIGJORE – PERSPEKTIVA K/SERB

Numri i avokatëve serbë të Kosovës në anëtarësim në Odën e Avokatëve të Kosovës është rritur pas integritit të gjyqësorit në vitin 2017. Gjithashtu, një numër i caktuar avokatësh iu bashkuan praktikës së avokatisë pas pensionimit të tyre nga pozitat e tyre në gjykata dhe prokurori. Megjithatë, numri është ende i pamjaftueshëm duke pasur parasysh popullsinë serbe të Kosovës, veçanërisht në veri të Kosovës, dhe duke pasur parasysh nevojat e praktikës ligjore.

Arsyet për një numër të vogël të avokatëve të licencuar serbë të Kosovës janë të shumta. Në këtë aspekt, një nga çështjet kryesore për t'u zgjidhur është njohja e diplomave nga universitetet serbe, pasi një numër i juristëve të rinj në Kosovë i posedojnë ato diploma dhe nuk kanë të drejtë të aplikojnë për provimin e jurisprudencës para se diploma e tyre të vërtetohet. (procesi i “ nostrifikimit ”) nga Ministria e Arsimit në Kosovë. Zgjidhja e kësaj çështjeje është në pritje që nga fillimi i procesit të dialogut Beograd-Prishtinë në Bruksel dhe nuk është zgjidhur përkundër Marrëveshjes për Diploma, të bërë në vitin 2011.

Përveç kësaj, ekipi hulumtues diskutoi me juristë ekspertë nga veriu për praktikën juridike në Kosovë nga perspektiva e një pjesëtari të komunitetit joshumicë dhe ata theksuan se nga rreth 900 avokatë në Kosovë, rreth 4.1% janë joshqiptarë. komuniteteve, dhe ka një tendencë në rënie nga viti në vit. Ata gjithashtu theksuan barrierat administrative dhe gjuhësore me të cilat përballen avokatët e rinj, të cilat i dekurajojnë ata të hyjnë në profesion.

Juristët e anketuar siguruan se ka pasur gjithmonë interes nga avokatët e rinj për t'u angazhuar në praktikën e avokatisë, por problemi është verifikimi i diplomave, i cili është problem prej vitesh. Ata ngritën edhe çështjen e vendeve të lira të punës ku ligji garanton të drejtat e komuniteteve pakicë, por kërkohen diploma të verifikuara, duke penguar punësimin e pjesëtarëve të komuniteteve pakicë.

Për më tepër, avokatët shpjeguan procedurat e provimit të jurisprudencës në Kosovë nga këndvështrimi i pjesëtarëve të komunitetit pakicë dhe theksuan rëndësinë e kurseve përgatitore. Ata theksuan se kuptimi dhe interpretimi i ligjit dhe më pas përgatitja për Avokatinë është thelbësore për kandidatët. Më tej u nënvizua se kurset përgatitore duhet të udhëhiqen nga ekspertë të sistemit juridik të Kosovës, për të mbuluar teorinë dhe praktikën, duke ndihmuar anëtarët e komuniteteve jo-shumicë për të kaluar provimin e jurisprudencës dhe duke lehtësuar përfshirjen e tyre në praktikën juridike në Kosovë.

Një problem tjetër që nuk është adresuar si duhet nga institucionet kompetente në Kosovë janë disa afate të provimit të jurisprudencës gjatë vitit, ndonëse Ligji për provimin e jurisprudencës thotë se do të jenë katër afate në vit. Në nenin 12 paragrafi 3, Ligji thotë si në vijim: “Provimi organizohet çdo tre (3) muaj, përkatësisht katër (4) herë brenda një (1) viti kalendarik”.⁹

Së fundi, një çështje tjetër që duhet të adresohet është puna e Odës së Avokatëve të Kosovës për përfshirjen e avokatëve nga komunitetet joshumicë. Përkatësisht, OJQ ACDC mësoi se Komisioni Joshumicë i Odës së Avokatëve ose nuk ekziston ose ka qenë plotësisht jofunksional. Organizata mësoi nga avokatët serbë të Kosovës, të cilët kryesuan Komisionin në të kaluarën se dukej se mungonin përpjekjet për të siguruar pjesëmarrjen aktive dhe përfaqësimin e avokatëve të komuniteteve joshumicë brenda Odës së Avokatëve të Kosovës.

⁹ Ligji për Provimin e Jurisprudencës, Neni 12.3, i disponueshëm në <https://cps.rks-gov.net/wp-content/uploads/2020/09/Law-on-the-Bar-Examination.pdf>

Anëtarët serbë të Odës së Avokatëve të Kosovës (sipas rajonit):¹⁰

Rajoni i Mitrovicës	12
Prishtinë (Graçanicë)	11
Ferizaj (Shtërpçë)	4
Pejë	0
Prizreni	0
Gjakovë	0
Gjilan	3
Total:	30

¹⁰ Shihni në <https://www.oak-ks.org/en/avokatet>

REKOMANDIME

Bazuar në gjetjet e hulumtimit, rekomandimet për korrigjimin e dështimeve dhe përmirësimin e gjendjes në praktikën gjyqësore dhe juridike në veri janë si në vijim:

- ✓ Punësimi ose caktimi i gjyqtarëve shtesë nga gjykatat tjera për të përmbushur ngarkesën e shtuar të punës pas dorëheqjes së gjyqtarëve serbë të Kosovës.
- ✓ Rekrutimi i përkthyesve/përkthyesve me kohë të plotë për të ofruar përkthim në kohë në të dyja gjuhët zyrtare.
- ✓ Mobilizimi i të gjitha palëve relevante të interesit dhe aktivitetet avokuese për të adresuar çështjet e pazgjidhura që rrjedhin nga Marrëveshja e Parë dhe Marrëveshja e Drejtësisë, veçanërisht përbërja e kolegjeve të apelit dhe njohja e vendimeve të nxjerra nga gjykatat e drejtuara nga Beogradi në Kosovë.
- ✓ Emërimi i noterëve serbë për katër komunat në veri të Kosovës, me qëllim të sigurimit të ofrimit të shërbimeve në gjuhën serbe dhe rritjen e besimit të popullatës jo shumicë.
- ✓ Zhvilloni dhe ofroni programe trajnimi për avokatët nga komunitetet joshumicë për të krijuar një grup avokatësh që të kualifikohen për të aplikuar për pozitat e gjyqtarëve dhe prokurorëve dhe/ose t'i bashkohen praktikës juridike në Kosovë.
- ✓ Mobilizimi i institucioneve kompetente dhe Odës së Avokatëve të Kosovës për të arritur tek kandidatët për komunitetet joshumicë për të rritur numrin e avokatëve të licencuar nga këto komunitete.
- ✓ Riaktivizimi i Komisionit Joshumicë të Odës së Avokatëve të Kosovës, me qëllim të sigurimit të pjesëmarrjes aktive të avokatëve joshumicë në punën e Odës.
- ✓ Zhvillimi dhe zbatimi i programeve që do të ofronin një mjedis të sigurt dhe miqësor për avokatët nga të gjitha komunitetet në

- ✓ Kosovë për të shkëmbyer njohuri dhe përvojë dhe për të planifikuar bashkëpunimin e ardhshëm.
- ✓ Bëni të gjitha përpjekjet për të avokuar për kthimin e gjyqtarëve dhe stafit mbështetës serb dhe përgatitni programe trajnimi për të lehtësuar riintegrimin e qetë.

KONKLUZIONI

Kjo analizë e gjyqësorit dhe praktikës juridike në veri të Kosovës nxjerr në pah ndjeshmëritë rreth integritit të serbëve të Kosovës në gjyqësorin, shërbimet noteriale dhe praktikën ligjore të Kosovës. Ai nënvizon sfidat e rëndësishme që janë shfaqur pas dorëheqjeve të gjyqtarëve, prokurorëve dhe stafit administrativ serb të Kosovës.

Hulumtimi i kryer nga OJQ ACDC ka rezultuar i paçmueshëm në identifikimin e statusit të gjyqësorit të integruar në veri të Kosovës, veçanërisht në lidhje me çështjet që janë anashkaluar ose marginalizuar në procesin e integritit gjyqësor, veçanërisht pas dorëheqjeve të gjyqtarëve, prokurorëve dhe mbështetjes së serbëve të Kosovës. stafit.

Gjyqtarët shqiptarë të Kosovës e vlerësuan integrimin si një sukses, duke theksuar bashkëpunimin kolegjal dhe profesional me kolegët e tyre serbë. Ata vunë në dukje se integrimi çoi në përmirësimin e ofritit të shërbimeve dhe reduktimin e numrit të rasteve të mbetura si arritje kryesore. Megjithatë, pas dorëheqjeve të gjyqtarëve dhe stafit serb, ata tani përballen me sfida më të mëdha, por pohojnë se gjyqësori në veri të Kosovës është plotësisht funksional pa boshllëqe shërbimi, një pretendim i mbështetur nga statistikat zyrtare nga Këshilli Gjyqësor i Kosovës.

Në anën tjetër, avokatët serbë të Kosovës që ushtrojnë profesionin në Kosovë nuk u besojnë këtyre statistikave zyrtare. Ata pohojnë se ngarkesa e tyre e punës ka rënë ndjeshëm pas dorëheqjeve, duke përmendur se vetëm në vitin 2023, qindra seanca u vonuan për shkak të mungesës së prokurorëve.

Sfidat kryesore përfshijnë mungesën e gjyqtarëve dhe prokurorëve dhe shtimin e lëndëve të pazgjidhura.

Për më tepër, ka sfida në lidhje me përkthimin dhe sistemin e ndarjes së lëndëve. Edhe pse marrëveshja për gjyqësorin parashikon që lëndët t'u caktohen gjyqtarëve në bazë të njohjes së gjuhës së palëve ose dosjes së lëndës, lëndët u caktohen prokurorëve në bazë të shpërndarjes së rastësishme. Që nga viti 2021, në kundërshtim me marrëveshjen, lëndët në Gjykatën Themelore në Mitrovicë janë caktuar me përzgjedhje të rastësishme përmes softuerit, në bazë të vendimit të Këshillit Gjyqësor të Kosovës.

Besimi i publikut në gjyqësor në mesin e komuniteteve joshumicë në veri të Kosovës ka rënë dukshëm, dhe rivendosja e këtij besimi do të kërkojë përpjekje të konsiderueshme pas kthimit të gjyqtarëve dhe prokurorëve serbë.

Sa i përket shërbimeve noteriale, mungesa e noterëve serbë në veri të Kosovës ka qenë një çështje kryesore. Noterët shqiptarë në Mitrovicën Jugore, shërbimet e të cilëve shfrytëzohen nga banorët e katër komunave veriore, ofrojnë shërbime ekskluzivisht në gjuhën shqipe. Kjo i detyron palët serbe të bartin koston e përkthimeve me gojë, ku kostot e përkthimit me shkrim janë edhe më të larta. Duhet të bëhen përpjekje për të emëruar noterë serbishtfolës për komunat veriore për të siguruar që banorët të mund të gëzojnë të drejtat e tyre të garantuara me kushtetutë, duke përfshirë përdorimin e serbishtes si gjuhë zyrtare në Kosovë.

Sa i përket praktikës juridike në mesin e serbëve, është e evidente se numri i avokatëve serbë është i ulët. Duhet të merren masa, duke përfshirë riaktivizimin e Komisionit Joshumicë të Odës së Avokatëve të Kosovës dhe heqjen e barrierave për dhënien e provimit të jurisprudencës, siç është njohja e diplomave të lëshuara nga universitetet serbe.

